

PERCEPCIJA TRGOVINE

LJUDIMA U CRNOJ GORI

Rezultati kvantitativnog istraživanja

Oktobar, 2021. godine

PERCEPCIJA TRGOVINE LJUDIMA U CRNOJ GORI

Rezultati kvantitativnog istraživanja

Oktobar, 2021. godine

SADRŽAJ

Metod i podaci	7
Uzorak	7
Teren i kontrola kvaliteta podataka	8
Analiza	8
Glavni nalazi i preporuke	17

METOD I PODACI

Izveštaj pred Vama nastao je sa ciljem da se odgovori na pitanje kako građani Crne Gore percipiraju **trgovinu ljudima** i **seksualnu eksploataciju**, ko je sve uključen u borbu protiv datih pojava, te kako se ta borba može unaprijediti.

Rezultati mogu poslužiti kao prikaz stavova o ovim temama u jednom vremenskom trenutku, **oktobru 2021. godine**. Istovremeno, izveštaj može poslužiti kao baza za **longitudinalno istraživanje** koje bi omogućilo poređenje rezultata, te praćenje trendova i promjena stavova stanovnika Crne Gore u pogledu trgovine ljudima i seksualne eksploatacije.

Izveštaj prati konstrukciju upitnika o kojem će biti riječi nešto kasnije, te je podijeljen u **tri cjeline**. U prvoj cjelini date su osnovne informacije o korišćenom metodu i prikupljenim podacima.

Glavni nalazi su sistematizovani u poglavlju „**Analiza**“ koje se sastoji od 12 pitanja – 10 tzv. **zatvorenih**¹ i 2 tzv. **otvorena**² pitanja. Na kraju, u posljednjoj cjelini izvještaja predstavljeni su glavni nalazi istraživanja.

UZORAK

Istraživanje javnog mnjenja o **percepciji i učestalosti trgovine ljudima** u Crnoj Gori sprovedeno je u okviru **omnibus istraživanja** na uzorku od **1002 punoljetna ispitanika**, reprezentativnom za Crnu Goru. Struktura uzorka je definisana **multistage random sampling** metodom selekcije, koja garantuje standardnu statističku grešku od +/- 3.1% sa intervalom povjerenja od 95% za 50% distribucije.

Sama stratifikacija prilikom procesa definisanja uzorka sprovedena je u dva koraka. U prvom koraku, opšta populacija Crne Gore podijeljena je u tri stratuma koji odgovaraju geo-ekonomskim regijama u Crnoj Gori (sjever, centar i jug). U drugom koraku, uzoračke jedinice u okviru stratuma podijeljene su u tri grupe: velike, srednje i male, pri čemu su se domaćinstva u kojima se istraživanje sprovodilo birala na ovom nivou. Odabir domaćinstva u kojem se, u okviru uzoračke jedinice, sprovodilo istraživanje vršen je **random walk metodom**. Broj upitnika završenih u okviru svakog stratuma određen je u skladu sa rezultatima posljednjeg zvaničnog popisa, sprovedenog 2011. godine.

Nakon prikupljanja podataka u 21 od 24 crnogorske opštine, izvršena je post-stratifikacija u odnosu na osnovne demografske karakteristike populacije: pol, godine i nacionalnost, kako bi se dodatno osigurala reprezentativnost odgovora³.

1 Pitanja sa unaprijed ponuđenim odgovorima.

2 Pitanja bez unaprijed ponuđenih odgovora, gdje ispitanik može da ponudi i obrazloži svoj stav.

3 U Crnoj Gori, osim pola i starosti, nacionalnost se koristi u procesu post-stratifikacije. Po posljednjem popisu iz 2011. godine, nijedna nacionalna grupa nema apsolutnu većinu – populacija države sastoji se od 45% Crnogoraca, 29% Srba, 9% Bošnjaka, 5% Albanaca, 3% Muslimana (u smislu etničke grupe) i 1% Hrvata. Stavovi o mnogim ključnim pitanjima razlikuju se među etničkim grupama, što je glavni razlog za upotrebu ove varijable u procesu post-stratifikacije.

Kao što je već ranije navedeno, upitnik upotrijebljen u istraživanju je kreiran kao kombinacija zatvorenih i otvorenih pitanja. U cilju sprovođenja kompleksnije analize, u izvještaju neće biti predstavljene samo osnovne frekvencije odgovora ispitanika na zatvorena pitanja – varijable će biti ukrštene i sa glavnim socio-demografskim karakteristikama (pol, starost, nivo obrazovanja, region u kome ispitanici žive) kako bi pronašli razlike između specifičnih demografskih grupa.

Ukoliko budu postojale, statistički relevantne razlike će biti predstavljene i prokomentarisane. Dodatno, u pojedinim djelovima izvještaja predstavljeni su i odgovori ispitanika na otvorena pitanja u kojima su data obrazloženja za konkretne stavove o trgovini ljudima i pružene sugestije za uvođenje mjera usmjerenih na suzbijanje i eliminisanje trgovine ljudima i seksualne eksploatacije.

TEREN I KONTROLA KVALITETA PODATAKA

Terenski dio istraživanja sproveden je u periodu od 29. septembra do 18. oktobra 2021. godine.

Istraživanje je sprovedeno CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing) tehnikom, tj. anketiranjem licem u lice, uz upotrebu tablet računara. Softver koji je korišćen prilikom istraživanja funkcioniše istovremeno i online i offline, što anketaru omogućava bolje snalaženje u otvorenom prostoru gdje internet konekcija često nije dostupna. Softver automatski bilježi GPS lokaciju na kojoj je rađena anketa i mjeri trajanje svakog pitanja što predstavlja dodatni vid kontrole.

Projektni tim je upotrijebio sljedeće mjere u cilju obezbjeđivanja kontrole podataka:

- Komunikacija sa anketarima na dnevnom nivou: koordinatorka terena je kontaktirala anketare svakoga dana i razgovarala o stanju na terenu, potencijalnim problemima sa kojima se anketar suočava i planovima za sljedeći radni dan,
- Kontrola GPS lokacije – koordinatorka terena provjerava da li su podaci prikupljeni na lokacijama na kojima je to trebalo biti urađeno,
- Telefonska ili e-mail kontrola 20% uzorka,
- Provjera dužine intervjua: CAPI softver automatski bilježi dužinu trajanja svakog intervjua. Koordinatorka terena briše sve ankete koje traju kraće od 80% unaprijed obračunatog trajanja jednog intervjua,
- Logička kontrola svakog unesenog upitnika: Koordinatorka terena čita odgovore i provjerava da li su konzistentni.

ANALIZA

Analizu rezultata počecemo od pitanja vezanog za prve asocijacije ispitanika na trgovinu ljudima. Riječ je o multiple choice pitanju, tj. pitanju kod kojeg je moguće dati više od jednog odgovora, te ne treba da čudi što zbir odgovora prelazi vrijednost od 100.0%. Ispitanicima je ponuđeno pet oblika ponašanja, a njihov zadatak bio je da odaberu one

koji za njih predstavljaju vid trgovine ljudima.

Primjetno je da u pogledu svakog oblika ponašanja postoji **apsolutna većina ispitanika** koji ih percipiraju kao jedan od vidova trgovine ljudima. Tako, najveći broj ispitanika (njih **76.1%**) smatra da **seksualna eksploatacija jeste vid trgovine ljudima**. Skoro tri četvrtine ispitanika isto tvrdi za prodaju organa, a nešto manje od sedam desetina ističe da na prosjačenje gleda kao na oblik trgovine ljudima. Dječiji brakovi spadaju pod trgovinu ljudima za dvije trećine ispitanika, dok isto važi za njih 60.4% u pogledu radne eksploatacije.

Grafik 1: Šta od dolje navedenog za Vas predstavlja trgovinu ljudima?

Pored unaprijed datih odgovora, neznatan dio ispitanika odabrao je opciju „Drugo“, gdje su sami imali mogućnost da daju tekstualno objašnjenje o tome šta još može spadati pod trgovinu ljudima. Neki od odgovora vezani su za sumnjive okolnosti pod kojima su u okolnim zemljama bebe proglašavane mrtvim, bez umrlica i druge prateće dokumentacije, dok njihova dalja sudbina nije poznata.

„Preprodaja beba.“

„Illegalno usvojenje.“

„Kada prodaju bebe imućnim parovima, a proglase ih mrtvim.“

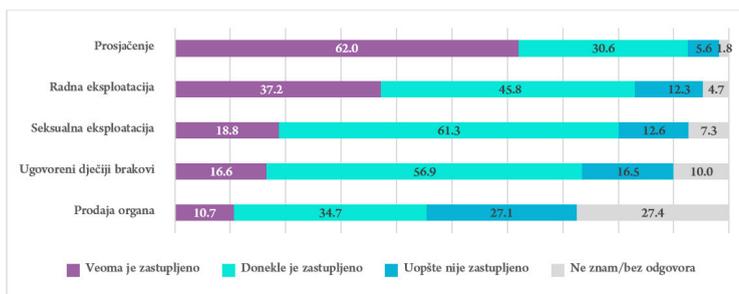
Takođe, jedan dio ispitanika u trgovinu ljudima ubraja i slučajeve otmice.

„Kidnapovanje i prodaja djece.“

„Kada ukradu dijete iz bogate familije pa traže pare da ga vrate.“

Nadalje, građane smo pitali i u kojoj mjeri su dati oblici trgovine ljudima zastupljeni u Crnoj Gori. Očekivano, najveći broj ispitanika ističe **prosjačenje**. Kumulativno, **više od 90% ispitanika** smatra da je ova pojava **zastupljena** u Crnoj Gori – 62.0% sagovornika smatra da je prosjačenje veoma zastupljeno, a dodatnih 30.6% da je donekle zastupljeno. Nadalje, 37.2% ispitanika smatra da je radna eksploatacija veoma zastupljena, dok isto tvrdi svaki peti ispitanik u pogledu seksualne eksploatacije, svaki sedmi u pogledu ugovorenih dječijih brakova i svaki deseti kada je u pitanju prodaja organa.

Grafik 2: Molimo Vas ocijenite u kojoj mjeri smatrate da su sljedeći oblici trgovine ljudima zastupljeni u Crnoj Gori.

Statistički značajne razlike s obzirom na pol prisutne su samo u pogledu prosjačenja – žene (njih 65.2%) znatno češće od muškaraca (58.4%) tvrde da je ova pojava veoma zastupljena u Crnoj Gori.

Dok u pogledu starosti ispitanika statistički značajne razlike uopšte ne postoje, interesantno je da je jedina statistički značajna razlika u pogledu obrazovnog nivoa ispitanika prisutna s obzirom na radnu eksploataciju. Naime, u ovom slučaju je prisutna **pozitivna korelacija** – što je osoba bolje obrazovana, to u većoj mjeri smatra da je radna eksploatacija u Crnoj Gori veoma zastupljena. Ovaj stav dijeli 29.2% ispitanika sa završenom osnovnom školom kao najvišim nivoom obrazovanja, 36.1% onih koji imaju srednju školu i čak 44.3% ispitanika sa visokom školskom spremom.

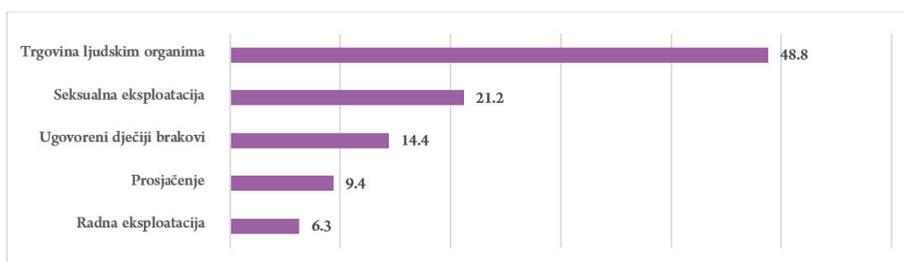

U pogledu regije u kojoj ispitanik živi, situacija je nešto složenija. Stanovnici juga češće od ostalih ističu da su u Crnoj Gori veoma zastupljeni radna eksploatacija (43.2%) i ugovoreni dječiji brakovi (20.15%), stanovnici centralne regije primat češće od ostalih daju prosjačenju (68.5%) i seksualnoj eksploataciji (22.3%), dok ispitanici sa sjevera ističu prodaju organa (16.0%) znatno učestalije od stanovnika drugih djelova Crne Gore.

Pored zastupljenosti trgovine ljudima, interesovalo nas je i koji od oblika trgovine ljudima ispitanici smatraju najgorim. Gotovo polovina njih istakla je trgovinu ljudskim organima. Za petinu najgori oblik predstavlja seksualna eksploatacija, dok je svaki sedmi sagovornik istakao ugovorene dječije brakove.

Očekivano, **trgovina ljudskim organima** je najgori oblik trgovine ljudima i za svaku pojedinačnu socio-demografsku podgrupu. Ipak, i kod nekih od njih su prisutne statistički značajne razlike. Tako, ispitanici mlađi od 34 godine češće od ostalih ističu prosjačenje kao problem, grupa starosti od 35 do 54 godine naglasak stavlja na seksualnu eksploataciju, dok starija grupa ispitanika češće od ostalih naglašava radnu eksploataciju.

Grafik 3: Šta od sljedeće navedenog je za Vas najgori oblik trgovine ljudima?

Između prostitucije i seksualne eksploatacije se često postavlja znak jednakosti. Stoga, provjerili smo sa ispitanicima da li oni uviđaju razliku između ove dvije pojave. **Petina ispitanika tvrdi da razlika postoji**, dvije trećine smatraju da se radi o istim pojavama, dok svaki sedmi ispitanik nije bio u stanju da se opredijeli. Statistički značajne razlike u pogledu pola, starosti i nivoa obrazovanja ispitanika nisu prisutne, a izražene su jedino glede regije u kojoj ispitanici žive. Tako, ispitanici sa sjevera znatno rjeđe (6.8% njih) tvrde da postoje razlike između prostitucije i seksualne eksploatacije od ispitanika sa primorja (19.7%) i iz centralne regije (26.1%). Ipak, to ne znači da se oni u većoj mjeri od ostalih ne slažu u pogledu procjene sličnosti – zapravo, manjak ispitanika koji su odgovorili potvrdno na sjeveru se preliva ka kategoriji onih koji nisu bili u stanju da odrede stav po ovom pitanju. Naime, u ovu grupu spada svaki peti ispitanik sa sjevera, a samo svaki deseti sa juga i iz centra.

Grafik 4: Prema Vašem mišljenju, postoji li razlika između prostitucije i seksualne eksploatacije osoba u lancu trgovine ljudima?

One koji tvrde da razlika postoji, pitali smo u čemu se ogleda. Riječ je o pitanju otvorenog tipa, tj. pitanju kod kojeg ispitanici nemaju ponuđene odgovore, te nisu ograničeni samim upitnikom. Dominantna većina ispitanika kao kriterijum za razdvajanje definiše činjenicu da je prostitucija vrlo često dobrovoljna, tj. stvar izbora, dok to nije isto sa seksualnom eksploatacijom.

„Eksploatacija je prisilna.”

„Na prostituciju čovjek ne mora biti primoran.”

„Dva oblika prodaje tijela, seksualna eksploatacija samo uz silu, a drugi vid kao slobodna želja, prostituisati se može bez prisiljavanja”

„Prostitucija je po svom nahođenju, a seksualna eksploatacija po tuđem nahođenju.”

„Prostitutku nisu oteli i natjerali da se bavi time čime se bavi.”

„Prostitucija je biznis, eksploatacija iskorišćavanje.”

„Prostitutka sama bira sa kime će, gdje i po kojoj tarifi.”

„Jedno je dobrovoljno, a drugo prisila.”

Dio ispitanika ističe i veći stepen organizacije kada je u pitanju seksualna eksploatacija.

„Prostitucija je kad radi za sebe, a ovo drugo kad radi za makroa.”

„Prisilna gdje makroi nadziru sve,
a dobrovoljna gdje osoba sama prodaje svoje tijelo.”

„Seksualna eksploatacija je kao dio lanca, gdje je osoba primorana, a prostitucija može biti i dobrovoljna.“

„Eksploatacija to je lanac, žena daje svoje tijelo a mentori uzimaju novac, njoj daju samo toliko da može da nastavi da radi to što radi.“

„Prostitucija je nekom slobodno zanimanje, a eksploatacija je rad za makroa i iskorišćavanje da neko zaradi na tebi, kao i to da si ovisnik o makrou.“

„Ova prva opcija može biti za makroa, ali ova druga ti je 100% za makroa.“

Istovremeno, neki od sagovornika primjećuju da razlike nisu jasne i prostitucija, iako u početku dobrovoljna, vrlo brzo prelazi u seksualnu eksploataciju iz koje se vrlo teško osloboditi.

„Mala je razlika, svojevoljno ili prisilno, dođe brzo na isto.“

„Često osoba počne sama zbog para, ali brzo se to preobrazi u prisilu a onda je mnogo teško napustiti to.“

„Nisi svjestan kad pređeš granicu između ta dva, a onda kad već pređeš onda po pravilu bude previše kasno.“

Nadalje, ispitanike smo pitali da li su upoznati sa indikatorima po kojima se mogu prepoznati potencijalne žrtve trgovine ljudima i seksualne eksploatacije. Zanemarljivo mali broj ispitanika, tek **svaki dvadeseti**, odgovorio je potvrdno što upućuje na činjenicu da postoji prostor za pokretanje informativne kampanje koja bi građane pokrenula da obrate pažnju na ove indikatore, a samim tim i prepoznaju osobu koja je žrtva trgovine ljudima. Statistički relevantne razlike prisutne su samo u pogledu **obrazovanja ispitanika** – dok 7.3% visokoobrazovanih ispitanika tvrdi da su upoznati sa gore navedenim indikatorima, isto važi za tek 3.9% ispitanika koji su završili srednju školu dok nijedan od 96 ispitanika sa osnovnom školom kao najvišim nivoom obrazovanja nije odgovorio potvrdno na ovo pitanje.

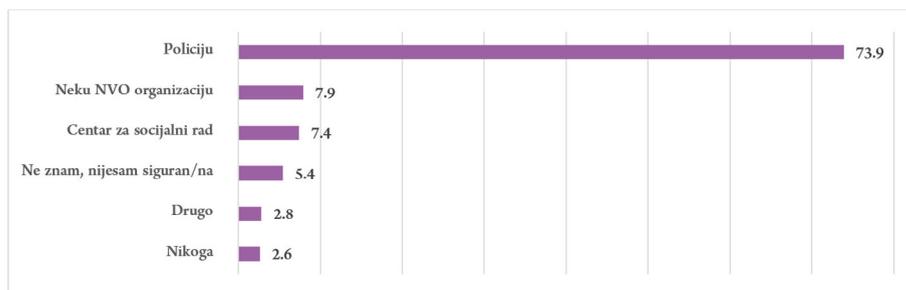
Grafik 5: Da li ste upoznati sa indikatorima za prepoznavanje potencijalnih žrtava trgovine ljudima i seksualne eksploatacije?

Ispitanici tvrde da bi **najprije obavijestili policiju** u slučaju da stupe u kontakt sa osobom koja je žrtva trgovine ljudima. Čak 73.9% ispitanika odabralo je ovu instituciju. Istovremeno, 7.9% ističe da bi se obratilo nevladinim organizacijama, a 7.4% prvenstvo

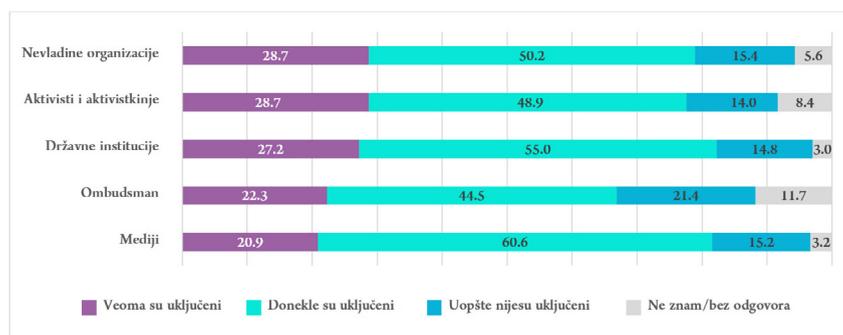
daje centrima za socijalni rad. Ispitanici koji su odabrali opciju „Drugo“ isticali su članove porodice žrtve, medije, tužilaštvo, ombudsmana, te tvrdili da bi informacije o datoj situaciji pružili i putem društvenih mreža kako bi na taj način privukli pažnju javnosti.

Grafik 6: Ukoliko biste bili u kontaktu sa nekom osobom ili došli do saznanja da se radi o mogućoj žrtvi trgovine ljudima, koga od sljedeće navedenih biste prvo obavijestili o tome?

Gotovo 30.0% ispitanika smatra da su nevladine organizacije, te aktivisti i aktivistkinje veoma uključeni u borbu protiv trgovine ljudima. Državne institucije se nalaze u sredini tabele dok su pri dnu ljestvice locirani mediji za koje tek svaki peti ispitanik tvrdi da su veoma uključeni u sprječavanje i prevenciju trgovine ljudima. Iznenadujuće, čak 21.4% ispitanika smatra da Kancelarija ombudsmana uopšte nije uključena u ove aktivnosti, najviše od svih ponuđenih opcija.

Grafik 7: U kojoj mjeri smatrate da su sljedeći akteri uključeni u borbu protiv trgovine ljudima (kroz podršku žrtvama putem skloništa, SOS telefona, besplatne pravne pomoći itd.)?

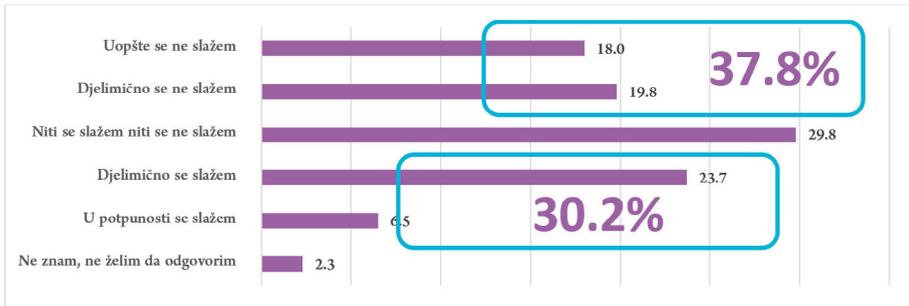

Budući da su se na prethodnom pitanju mediji nalazili na začelju kada je aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima u pitanju, interesovalo nas je kakav stav ispitanici imaju po pitanju objektivnosti crnogorskih medija kada je riječ o izvještavanju o ovoj temi. Ispitanici su podijeljeni u tri relativno jednake grupe, pri čemu ipak naginju negativnom stavu. Tako, kumulativno 37.8% ispitanika smatra da mediji o ovoj temi ne izvještavaju objektivno, dok sa druge strane njih 30.2% tvrdi suprotno. Ipak, vrijedi istaći da je vrlo mali (6.5%) broj onih koji su u potpunosti saglasni sa tvrdnjom da je izvještavanje crnogorskih medija o problemu trgovine ljudima objektivno.

Što je osoba obrazovanija, to rjeđe smatra da je izvještavanje objektivno. Istovremeno, ispitanici sa juga znatno rjeđe od ostalih tvrde da je izvještavanje objektivno – dok je sa ovom tvrdnjom saglasno 21.3% ispitanika iz ove regije, isto tvrdi 32.4% stanovnika centra i 33.7% ispitanika sa sjevera.

Interesantno, u pogledu pola ispitanika i njihove starosti ni ovoga puta nisu prisutne statistički značajne razlike koje bi mogli generalizovati na cijelu populaciju.

Grafik 8: Molimo Vas ocijenite u kojoj mjeri se slažete sa tvrdnjom da mediji u Crnoj Gori objektivno izvještavaju o problemu trgovine ljudima.

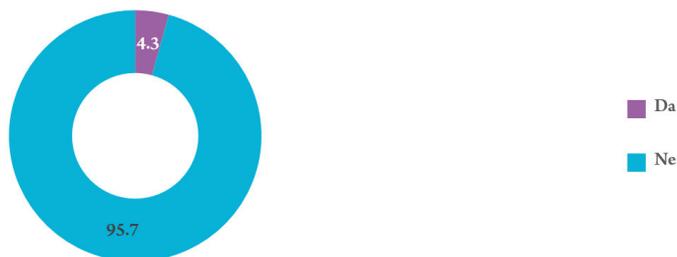
Sa ispitanicima smo razgovarali i o tome na koji način je trgovina ljudima regulisana u crnogorskom pravnom sistemu. Gotovo tri četvrtine ispitanika ispravno tvrdi da je **trgovina ljudima okarakterisana kao krivično djelo** i sankcionisana zakonom. Svaki sedmi ispitanik tvrdi da ovo djelo nije predmet regulisanja Krivičnim zakonikom, dok svaki deseti ispitanik nije bio u stanju da se odredi po ovom pitanju.

I ovoga puta statistički značajne razlike prisutne su isključivo u pogledu regije u kojoj ispitanici žive. Sa time da je trgovina ljudima okarakterisana kao krivično djelo

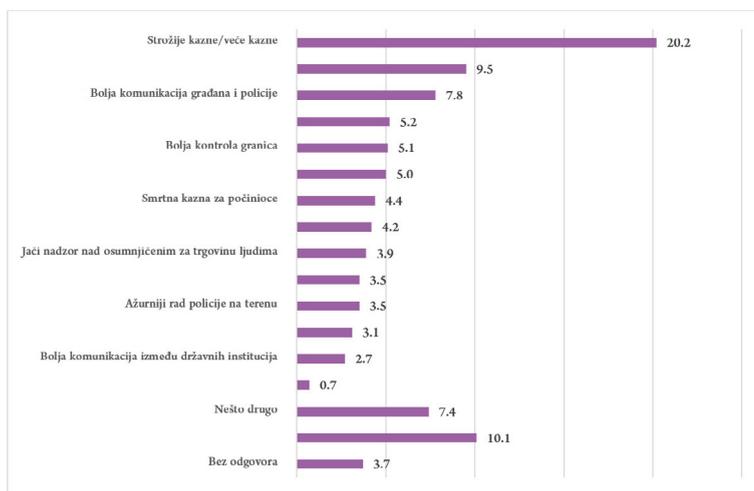
najpoznatiji su stanovnici juga Crne Gore – dok njih 82.1% tvrdi da je trgovina ljudima u Crnoj Gori sankcionisana zakonom, sa istim je saglasno 73.1% ispitanika iz centralne regije i tek 68.8% stanovnika sjevera Crne Gore.

Grafik 9: Po Vašem mišljenju, da li je u Crnoj Gori trgovina ljudima okarakterisana kao krivično djelo i sankcionisana zakonom?

Na kraju, sa ispitanicima smo razgovarali i o tome koje mjere preduzeti kako bi se seksualna eksploatacija i trgovina ljudima suzbili. Riječ je o pitanju **otvorenog tipa**, tj. pitanju kod kojeg ispitanici nemaju ponuđene odgovore, te nisu ograničeni samim upitnikom. Prilikom analize, svi odgovori su kodirani u najšire moguće, interno koherentne grupe, a na grafiku su prikazane sve grupe koje su u ukupnom zbiru odgovora učestvovala sa više od 0.5%⁴. Najveći broj ispitanika, **petina** njih, tvrdi da bi **pooštravanje kaznene politike** dovelo do smanjenja broja slučajeva trgovine ljudima. Toj grupi ispitanika pripada i njih 9.5% koji su konkretizovali kaznu smatrajući da doživotna kazna zatvora mora biti propisana za ova djela, dok 4.4% ističe da bi poželjno bilo vratiti i smrtnu kaznu za počinioca.

Grafik 10: Po Vašem mišljenju, da li je u Crnoj Gori trgovina ljudima okarakterisana kao krivično djelo i sankcionisana zakonom?

4 U apsolutnim iznosima, s obzirom na veličinu uzorka, riječ je o pet ili više pominjanja od strane ispitanika.

Ističe se i potreba za **poboljšanjem komunikacije**, kako između policije i građana (7.8%) tako i samih državnih institucija (2.7%). Ispitanici ističu i **ulogu policije** koja na sprječavanje trgovine ljudima može uticati kroz bolju kontrolu granica (5.1%), učestalija privođenja osoba koje se sumnjice za trgovinu ljudima (4.2%), jači nadzor nad njima (3.9%) i ažurniji rad na terenu (3.5%). Ispitanici samtraju i da bi **poboljšanje sistema socijalne zaštite** (5.0%) i ekonomskog standarda (3.5%) doprinijelo da potencijalne žrtve seksualne eksploatacije i trgovine ljudima nikada ne dođu u situaciju da svoj život stave u ruke osobe koja može biti izvršilac krivičnih djela vezanih za ove dvije pojave.

GLAVNI NALAZI I PREPORUKE

Najveći broj ispitanika (njih 76.1%) smatra da **seksualna eksploatacija** jeste vid trgovine ljudima. Natpolovična većina ispitanika isto tvrdi i za ostale navedene oblike ponašanja - prodaju organa (72.3%), prosjačenje (69.3%), ugovorene dječije brakove (66.0%) i radnu eksploataciju (60.4%).

Ispitanici u najvećoj mjeri prepoznaju **zastupljenost prosjačenja** u Crnoj Gori – čak 92.6% ispitanika ističe da je ova pojava zastupljena, od toga njih 62.0% da je veoma zastupljena. Svaki treći ističe veliku zastupljenost radne eksploatacije, a svaki peti seksualne.

Najgorim oblikom trgovine ljudima ispitanici najčešće smatraju **trgovinu ljudskim organima** – sa ovim je saglasno 48.8% ispitanika.

Petina ispitanika tvrdi da **postoji razlika između prostitucije i seksualne eksploatacije**. Razlika se najčešće, ističu oni, ogleda u tome da prostitucija može biti stvar izbora individue, dok sa seksualnom eksploatacijom to nije slučaj. Takođe, ispitanici ističu da seksualna eksploatacija zahtjeva znatno organizovaniji sistem u kojem se odvija, te da ipak vrlo često granice između nje i prostitucije nisu jasne – osoba može krenuti tim putem svojevolsno, ali u nekom trenutku postaje zavisna od drugih u lancu eksploatacije i tada može postati vrlo teško da se otarasi njenih stega.

Tek 4.3% **sagovornika** tvrdi da je **upoznato sa indikatorima** za prepoznavanje potencijalnih žrtava trgovine ljudima i seksualne eksploatacije.

Ispitanici tvrde da bi **najprije obavijestili policiju** u slučaju da stupe u kontakt sa osobom koja je žrtva trgovine ljudima. Čak 73.9% ispitanika odabralo je ovu instituciju.

Gotovo 30.0% ispitanika smatra da su **nevladine organizacije, te aktivisti i aktivistkinje** veoma uključeni u borbu protiv trgovine ljudima. Iznenađujuće, čak njih 21.4% smatra da Kancelarija ombudsmana uopšte nije uključena u ove aktivnosti, najviše od svih ponuđenih opcija.

Ispitanici blago **naginj u negativnom stavu kada je objektivnost izvještavanja** o problemu trgovine ljudima u pitanju. Tako, kumulativno 37.8% ispitanika smatra

da mediji o ovoj temi ne izvještavaju objektivno, dok sa druge strane njih 30.2% tvrdi suprotno.

Gotovo tri četvrtine ispitanika ispravno tvrdi da je **trgovina ljudima okarakterisana kao krivično djelo** i sankcionisana zakonom. Svaki sedmi ispitanik tvrdi da ovo djelo nije predmet regulisanja Krivičnim zakonikom, dok svaki deseti ispitanik nije bio u stanju da se odredi po ovom pitanju.

Pooštavanje kaznene politike, poboljšanje komunikacije u trouglu građani-policija-državne institucije, ažurnije djelovanje policije u zajednici, te ekonomski napredak su mjere koje prema mišljenju građana mogu doprinijeti efikasnijoj borbi protiv trgovine ljudima.

FOTOGRAFIJE

www.pexels.com

www.pixabay.com

Ova publikacija je podržana od Regionalnog projekta o sprječavanju i suzbijanju trgovine ljudima koji je naručilo Federalno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ), a sprovodi Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ). Analiza, rezultati i preporuke u ovoj publikaciji predstavljaju mišljenje autora i ne predstavljaju nužno stav Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

partneri od **giz** DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Crnogorski ženski lobi